

VÕRU VALLA TEATAJA

NR 4 (55)

5. SEPTEMBER 2006

HIND 5 KROONI

Uue alguse eel...

Erakogu

Parksepa keskkoolis ja...

Parksepa keskkool võtab tulija vastu sööklale viimast lihvi andvate töömeeste ja mänguväljakul murisevate masinatega. Sanitaarremondi läbinud siseruumides läigivad silmipimestavalt põrandad ja koridorides tuleb vastu juba arvukalt noori inimesi. Kuidas siis algab Parksepal see uus, 2006/2007. õppeaasta? „Pisut erakorraliselt,” vastab direktor Kesselmann. „Alustame meile erakordselt suure õpilaste arvuga: 1. septembril peaks meie majas õppima asuma 583 noort, klassikomplekte tuleb 26. See tähendab päris suurt ruumipuudust, ent küllap saame hakkama. Avame kaks esimest klassi. Õpetajatena hakkavad seal tööle Helju Kirves ja Ülle Noppel. Ühes klassis on 12 ja teises 13 õpilast.

Uusi õpetajaid asub tööle neli. Need on Riina Reha (matemaatika), Merle Ilves (eesti keel ja kirjandus), Ando Tuul (füüsi-

ka ja geograafia) ja Diana Ploom (inglise keel). Kõigil on õpetajatööks nõutav haridus olemas.

Kümnendaid klasse võtsime kevadel vastu viis. Enamik nendest on kutseklassid, üks põhiainete kallakuga. Koostööd Võrumaa Kutsehariduskeskusega hindan heaks (kestab juba kuuendat aastat). Meie riigieksamite tase ei ole langenud, hoolimata sellest et kutseklassid saavad üldaineid oluliselt vähem kui tavalised klassid. Nõuded eksamil on aga kõigile ühesugused.

Sööklas (renoveerimise eelarve oli ca 1,5 miljonit) hilinevad seadmete häälestamine ja ventilatsiooni paigaldamine. Ent toitlustama hakkame ikkagi alates 4. septembrist. Esimestel päevadel toetume Väimela bistroo abile. 11. septembril alustab tööd täies mahus meie uus köök. Uus on ta tõesti, sest uued on seadmed ja

uus ka mööbel.

Väga hea efekti andis maja välisseinte soojustamine, millele loodame eelolevatel aastatel järke. Ka akende vahetus ei ole veel teostunud täies mahus.

Poisse peaks rõõmustama peatselt valmiv minijalgpalliväljak, mille ehitust on toetanud kultuuriministeerium, Jalgpalliföderatsioon ja vallavalitsus. Asub päris koolimaja kõrval.

Tahan kooli poolt tänada praegust hoolekogu (esimees Taimar Timmi), kelle toel on mitmedki probleemid õnnestunud lahendada. Lastevanematelt ootaks paremat koostööd põhjuseta puudumiste vältimiseks, samuti lookkab (eriti alevikes) järelevalvetus.

Hariduse väärtus on meie ajal hindamatu. Soovin töö- ja rõõmuderohket õppeaastat kõigile!

...Puiga põhikoolis

Puiga põhikool lõpetas läinud õppeaasta tugevalt üle keskmiste tulemustega. S.o hästi õppimine on enamiku õpilaste seas populaarne. Kuidas läheb Puiga vastu uuele õppeaastale?

„Õpilaste arv on pisut väiksem,” vastab direktor Mart Märdin. „Esimesse klassi tuleb 11 õpilast (klassijuhatajaks saab Silja Oss), lõpetab kevadel 21, õpilaste üldarv on 138. Suurt ruumipuudust ei ole, kõige enam ootame võimlat. Staadion on valmis, kohati vajab ainult pinna vajumise tõttu täiendavat täitmist. Muidugi vajaksime ka matemaatikakabinetti (on praegu koos kodunduse ja käsitööga)

ja kitsas on ka arvutiklass. Pika-päevarühma ei saa me ka võtta praegu üle 25 õpilase.

Õpetajate kaader on tubli ja püsiv, ent vajaks palgatõusu, enne kui töötasu hakkab põhjustama lahkumisi. Hea koostöö on hoolekoguga (esimees Ivar Tolga), kelle abiga on palju probleeme lahendatud. Ka lastevanematega on side pidevalt paranenud. Siinkohal suur tänu ka vallavalitsusele ja -volikogule mõistva suhtumise eest kooli vajadustesse!

Toredat ja töörohket uut kooliaastat kõigile!

Direktorite jutud vahendas
HELGI NOORMETS

Anu Sarap on Võrumaa aasta õpetaja 2006

Anu Sarap on Parksepa lasteaia juhataja alates 2002 a. sügisest. Ta on lõpetanud *cum laude* Tallinna Pedagoogikaülikooli koolieelse kasvatus- ja psühholoogia erialal (lisaerialadeks perekonnaõpetus ja tervisekasvatus) ja on praegu asunud end täiendama magistriõppes. Aasta õpetaja tiitli omistamiseks tegi ettepaneku lasteaia hoolekogu (esimees Meelis Reinberg). Anu ise ütleb, et Parksepal töötatud nelja aasta jooksul on kõige enam rõõmu valmistanud sõbralik tööõhkkond, töötajate motiveeritus hariduse täiendamiseks (alles kevadel lõpetas kõrghariduse omandamise kolm õpetajat), tuntav edasimineik majanduses (uus katus, vahetatud aknad, täiendust saanud mänguväljakud jne). Hea koostöö on ka lastevanematega.

Kõrge tunnustuse puhul õnnitlevad Anut ja soovivad edu edaspidiseks ka vallarahvas ja valla ajaleht

Palju õnne virkadele

Õpetajatele-koolilõpetajatele!

Töö kõrvalt õppimine on üks suur jõudu ja tahtepingutust nõudev asi. Seda teab kõige paremini see, kes selle ise on läbi teinud. Igatahes on põhjust õnnitleda järgmisi tublisid õpetajaid, kel sel aastal hariduse täiendamine edukalt läbi sai.

Parksepa lasteaed

Kõrghariduse omandasid

Tiiu Kahar – Tartu Ülikool koolieelse lasteasutuse õpetaja erialal
Merike Kaver ja **Maire Post** – Tallinna Ülikool alushariduse pedagoogi eriala

Puiga lasteaed

Epp Voitka – Tartu Ülikooli kehakultuuriteaduskond, kus omandas liikumisõpetaja ja algklasside kehalise kasvatusõpetaja lisaeriala (muusikaõpetaja eriala juba olemas)

Parksepa keskkool

Kõrghariduse omandamise ja pedagoogilise koolituse lõpetasid:

Valentina Hmeljuk – Tartu Ülikooli Õpetajate Seminar, klassiõpetaja diplomioppekava

Heidi Juul – Tartu Ülikooli pedagoogikakursus, nooremõpetaja kutseasta tugiprogramm

Tiina Annuk – Tartu Ülikool, mentorikoolitus

Kaidi Oja – Tartu Kutsehariduskeskus, sekretäritöö eriala

Ulvi Mustmaa – karjääriteenuste põhialused (Tallinna ja Tartu ülikooli ühisprojekt)

Anneli Plado – erivajadustega õpilastele individuaalse õppekava koostamine (kursus)

Elina Bogomolova – erivajadustega õpilastele individuaalse õppekava koostamine (kursus)

Foto MART MÄRDIN

Õnnitleme tublisid ettevõtjaid!

23. augustil kuulutas majandusleht Äripäev taas välja maakondade parimad ettevõtted. Pingerida koostatakse kuue näitaja põhjal: 2005. aasta müügitulu, müügitulu kasv võrreldes aasta maksueelse kasumiga, kasumi kasv võrreldes 2004. aastaga, rentaablus aastal 2005 ja omakapitali tootlikkus aastal 2005.

Võrumaa TOP 10 esikohal oli taas meie valla **Lapi MT AS** (põllumajandus- ja puidutööstusmetallist detailide tootmine, Balteco vannidele plastdetailide valamine, mootorsaanide istmete ja hokikeppide labade valmistamine), kolmandal kohal **Rauameister AS** (metallist transportööri valmistamine) ja kuuendal kohal puidutööstusfirma **Barrus AS**.

Edukaid ettevõtteid õnnitlevad ka vallavalitsus, vallaharvas ja valla ajaleht Põlva maakonna parim oli Põlva Peekon OÜ, kuuendal kohal asus Värskas Sanatoorium AS.

Eelarve on hästi täitunud

Kommenteerides käesoleva aasta eelarve näitajaid seisuga 31. juuli 2006, ütles pearaamatupidaja Riina Laanelepp järgmist: „Eelarve koostamisel lähitimes rahandusministeeriumi prognoosidest ja üksikisiku tulumaksu kasvuks planeeritud 7,5 protsendist. Tegelikult on 2006. aasta seitsme kuuga laekunud juba 75 % valla eelarvest. Selle põhjuseks on tõenäoliselt töötasude kasv, töötuse vähe-

nemine ja usutavasti ka maksuameti tegevuse aktiveerumine. Eelarve hea täitumine võimaldas koostada lisaeelarve summas kaks miljonit 94 300 krooni. Sellega seoses oli võimalik loobuda Parksepa keskkooli renoveerimiseks planeeritud laenu võtmisest (1 933 100 krooni sööklarenoverimiseks). Oli võimalik avada Väimela lasteaia erivajadustega laste rühm (133 000 krooni) ja toetada teisi valla elus vajalike

projektide realiseerimist (vt allpool asuvaid tabeleid). Näiteks toimub Navi küla Põrmujärve renoveerimine sihtasutuse Navi Järved algatusel ja Keskkonnainvesteeringute Keskuse rahastamisega. Valla osalus on selles 200 000 krooni, mille eest rajatakse ümbruskonna rahvale avalik ujumiskoht.

Loodan, et aasta lõpuks on selleks aastaks planeeritud eelarve täitunud.

2006.a lisaeelarve projekt

Tulu/kulu nimetus	Summa	Seletus
TULUD		
Füüsilise isiku tulumaks	2 941 300	Tulumaksu eelarve ülelaekumine
KULUD		
Üldmaj. arendusprogrammid		
Uurimis- ja arendustööd	100 000	Valla üldplaneeringu koostamise eest I makse
Uurimis- ja arendustööd	22 000	Osalus õhuinternetiprogrammis
Toetus muudele residentidele	200 000	Osalus SA Navi Järved projektis „Põrmujärve saneerimine“
Rajatiste ja hoonete ehitus, renoveerimine	84 000	Väimela tööstusala projekti omaosalus (kinnitatud eelarves 450 000, kokku omaosalus 534 000)
Rajatiste ja hoonete ehitus, renoveerimine	250 000	Lisatööd Väimela tööstusala projektile
Veevarustus		
Rajatiste ja hoonete ehitus, renoveerimine	59 000	Kosel Kosevälja t veetorustiku renoveerimine
Kultuuriüritused		
Ürituste kulud	50 000	Võru valla 15. juubeliürituse kuludeks
Väimela Tervisekeskus		
Rajatiste ja hoonete ehitus, renoveerimine	93 000	Tervisekeskuse kohviku ümberehitamiseks perearsti vastuvõturuumideks
Väimela lasteaed		
Töötasud	50 400	Avatava rühma tarbeks kahe kasvataja töötasufond 01.09. – 31.12.06.
Personalikuludega kaasnevad maksud	16 800	Riigimaksud
Inventari kulud	63 000	Avatavasse rühma inventari ostuks (voodid, laud, toolid)
Parksepa keskkool		
Rajatiste ja hoonete ehitus, renoveerimine	1 443 600	Parksepa KK köögi remont – põhileping ET TOREL OÜ
Rajatiste ja hoonete ehitus, renoveerimine	85 800	Parksepa KK köögi remondi täiendavad tööd, s.h rasvapüüdja paigaldamine 64 900 krooni
Inventari soetamine	403 700	Köögiseadmed
Muud hariduse üritused		
Ürituse kulud	20 000	Valla haridus- ja kultuuritöötajate õppepäeva korraldamiseks
KOKKU LISAEELARVE	2 941 300	

Üksikisiku tulumaksu laekumine Võru vallas

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Kokku	Kasvu % võrreldes eelmise a	Eelarve
2004	996	1065	984	922	1077	1264	1530	1254	1027	1190	2201	2203	15713	-	15230
2005	1332	526	1096	1416	1243	1530	1738	1592	1221	1317	1400	1620	16031	2,00%	16296
2006	1824	1462	2429	1573	1700	2077	2292						13357		17639

Aigars Kalk.

Foto SIIRI KONKSI

Uus abivallavanem ametis

16. märtsil 2005 valis volikogu senise abivallavanema Georg Ruuda vallavanemaks, kuna Ülo Tulik lahkus maavanema ametisse. Abivallavanema töökohustused jagati vallavalitsuse liikmete vahel, sest ei olnud ennustatav, milliseid tulemusi toovad kaasa mõne kuu pärast toimuvad kohalikud valimised (olid oktoobris 2005). Nii kuulutati konkurs abivallavanema koha täitmiseks välja alles 2006. a kevadel. Avalduse esitas 13 kandidaati, nende hulgas langes valik Aigars Kalgile, kes asus valdas tööle 1. augustil 2006.

On olnud heaks tavaks uusi ametnikke valla lehes tutvustada. Värske abivallavanem rääkis enda kohta järgmist:

„Olen sündinud 8. augustil 1979 (vanus seega ainult 27 aastat) Ruusmäel Murati külas. Ema töötas agronoomina, isa oli sovhoosi peaenergeetik. Mul on vend ja õde, mõlemad minust nooremad. Haridustee algas Ruusmäe põhikoolis, millele järgnes tollane Väimela põllumajandustehnikum. Lõpetasin 1998.a. erialadeks talujuhtelektrik. Aastatel 1998 – 2003 õppisin kaugõppes Eesti Põllumajandusülikoolis, mille lõpetasin ettevõtluse ja põllumajandusökonoomika erialal.

Esimeseks töökohaks oli OÜ Tarwe, kus tuli tegeleda kodumasinade remondiga. Seal edasi sai minust ASi Eesti Post lõuna-regiooni Võru piirkondliku postkontori juhataja. Selles ametis töötasin kuni valda tulekuni. Muidugi oli meeldiv osutada valituks nii suure hulga kandidaatide seast.

Minu haldusalasse kuuluvad küsimused, mis puudutavad veevärki ja kanalisatsiooni, ehitustegevust ja teederemondi järelevalvet, samuti tegelemine projektide ja hinnapakumistega (ehituslubasid väljastab endiselt infonõunik Peeter Haug). Eeltoodud probleemidega võib minu poole pöörduda telefonidel 782 8015 või 522 7195. E-mail aigar@voruvald.ee. Töökabinetiks on ruum nr 5 (s.o. trepist üles vasakule).“

Vallas on töötatud juba terve kuu. Milline on üldmulje, millised probleemid torkavad kõige enam silma?

„Esialgseid muljeid on head,“ vastab Aigars. „Kuna oman mõningast infot ka teiste valdade majanduslike võimaluste kohta, võin kinnitada, et Võru valla üldseis on hea. Probleemsemad objektid on minu eelkäijad loogilises järjekorras käivitanud. Tähelepanu vajavad ümberehitustööd Väimela Tervisekeskuses (seal ehitab OÜ Tellingendisei kohvikuruume ümberarstipunktiks), reoveepuhasti ehitus Konnametsas, mis alul võtab taha kaks maja, hiljem aga sealseid suvilad. Ümberkorraldamist vajab Väimela aleviku prügmajandus jne.“

Aigars Kalk on praegu Puiga küla elanik. Hobideks ütles endal olevat tehnika, autod, ehitamine jm taoline. Peret veel ei ole, kuid – olevat plaanis.

Juttu ajas

HELGI NOORMETS

Volikogu olulisemad otsused 9. augustil 2006

* Vastavalt Väimela lasteaia Rukkilill juhataja Külli Seene taotlusele otsustas volikogu luua Väimela lasteaia kaks täiendavat õpetaja ametikohta. Põhjus – erivajadustega laste arvu suurenemine.

* Toimus 2006. aasta lisaeelarve esimene lugemine (täiendav materjal tabelina + Riina Laanelepa kommentaar).

* Kinnitati vallavalitsuse liikmeks 1. augustil 2006 tööle võetud abivallavanem Aigars Kalk.

* Kinnitati sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni otsus toetuste jagamise kohta.

Volikogu esimees
PRIIT SÜÜDEN

Teadmiseks vallaharvale!

Volikogu istungid toimuvad üldreeglina kuu teisel kolmapäeval. Enne seda teeb oma koosoleku sotsiaalkomisjon, kus arutatakse läbi ja otsustatakse esitatud avalduste rahuldamine. Kui kellelgi on toetuse saamisega kiire, peaks avaldus jõudma valda kuu esimestel päevadel.

Vaja on avaldusele märkida ka hoiuarve number, kui see on olemas. Kui seda ei ole, tuleb rahalise vallamajaja järele tulla. Kuna kõigi rahataotluste üle otsustab volikogu, toimuvad väljamaksed alati pärast volikogu istungit.

Võru Vallavalitsus

Kultuuri- ja haridustöötajad pidasid esmakordselt õppepäeva

22. augusti hommik koitis ning aia- ja põllupidajate suureks rõõmuks ka vihmasena. Aga valla esimene ühine haridus- ja kultuuritöötajate õppepäev-nõupidamine sai ilmale vaatamata täiemahulise programmiga ära peetud. Seda võimaldasid Haanjamehe talu ruumid, mis kenasti välja ehitatud ka suurema hulga rahva jaoks. Ja rahvast tuli kokku tõesti palju, sest vallas on ju kaks kooli, kolm lasteaeda, kaks rahvamaja ja kolm raamatukogu. Pluss vallavalitsus ja -volikogu.

Päeva asjalikumaks pooles andis Tartu Ülikooli õppejõud Rain Mikser head nõu, kuidas esineda nii, et jutt kõige paremini kuulajani jõuaks. Edasi esines menukalt Põlva Noorte Meeste Koor (soojendusansamblina astusid ette n-ö oma valla noored mehed), lauldi ühislaule ja kiideti perenaisi väga maitsva maavillase pudru eest. Päev lõpetati

Parksepa tihe kultuurisuvi

15. juuli

Lauluväljakul mängisid paremad löötspillipoisid (meie vallast Heini Saarniit – ässade klassis esikoht, Elmar Ruusamäe, Taivo Leis ja Toomas Oks – noorteklassi II koht), tuliseid tantse esitas Ungari folklooriansambel Fordula ja nooremale publikule lõppes õhtu noordiskorite konkursiga. Selle võitis üks Põhja-Eesti poiss, teiseks tuli võrulane Keven Kaur.

Aga folkloorifestivalil esinesid ka rahvatantsurühm Tsuaa Sulatsõ ja Parksepa keskkooli folkloorirühm.

***

Väljaspool koduvalda esineti järgmiselt:

8. juulil kapell Asjapuud Tallinnas Õllesummeril;

21. juulil orkester Kungla Saaremaal Leisi valla Õlletoobril;

6. augustil Tsuaa Sulatsõ Saaremaal Leisis kihelkonnapäevadel;

6. ja 10. augustil kapell Asjapuud ja orkester Kungla Munamäel näidendiõhtutel „Minust jäävad ainult laulud“.

***

19. augusti perepäev Parksepal

Pikk päev algas koertenäitusega, mida toetas Kagu-Eesti Kennelklubi. Kaunimaks koeraks valiti Inglise setter Willy (täpne nimi Fordula-Viola-Dilan-Piccolo, perenaine Relika Reisberg). Aga preemia ja tänukirja said kõik

Veel reisiinfot

Selle aasta sõitudest on oodata veel teatriskäiku (kas Ugala või Vanemuine, täpsemalt järgmises lehes) ja meie traditsioonilised Palamuse ja Lindora laad (Palamusele 30. septembril, väljasõit vallamaja juurest kell 8, ja Lindorale 28. oktoobril, väljasõit ka vallamaja juurest kell 10). Registreerimine osavõtuks telefonidel 78 50 477 või 56 156 234 alates 9. septembrist.

Kui soovijaid on palju, omavad eelisõigust reisiklubi liikmed.

Andres Määr koos oma laulupoistega, kelle esinemine publikule palju rõõmu valmistas.

Foto HELGI NOORMETS

koos ansambliga Projekt.

Õppepäeva peaarorganisator, kultuuri ja hariduse peaspetsialist Siiri Konksi võttis esmakordselt toimunud ürituse kokku järgmiselt: „Oli hea meel, et kokku tuli nii palju rõõmsat ja

sõbralikku rahvast. Ka tagasiside on olnud positiivne. Kõik koos ei ole me ju siiani olnud.“ Üritust kiitsid nii maavanem Tulik kui ka haridusjuht Pille Liblik ja volikogu esimees Priit Süüden. Eks tuleval aastal uuesti!

Vahv sees lustida on ju vahva!

Foto MAIDU JAASON

vahvad osavõtjad.

Siis imetleti vanu autosid ja päris päästeautot, mille vee- ja vahukardinad laste hulgas suurt äraproovimise rõõmu tekitasid. Järve peal sõudsid mitut masti veesõidukid (ka tunnid, millega õnnestus enamikul sõitjatest ümber minna). Võrkpallifinaali võitsid Parksepa noored. Kui tuline võistlus läbi sai, pakkusid publikule silmailu meie oma ja Valga line-tantsijad. Kel kõht tühi, sai degusteerida ASI Maag Rannarootsi tooteid. Tantsu ajaks jõudsid kohale Seelikukütid. Õhtu lõppes järvel põlevate küünalde, teiselt poolt järve kõlavate kaunite lauludega (Jane, Airi ja Berti) ja keskööd tähistava ilutulestikuga, mille sõbrahinnaga korraldas firma Pomionu.

Korraldaja Hugo Prants tänab siinkohal kõiki aitajaid (märkimata on Ehituse ABC

Kaunim koer Willy koos perenaise Relikaga.

poolt loteriiks välja pandud peaauphind – grillikomplekt) ja palub peolisi arvestada edaspidi sellega, et kõik maksab ja et tagasihoidliku hinnaga pileti võinuks omale rohkem peolisi muretseda.

Puiga kultuurihuvilised Alatskivil

Kultuurihuvilised puigalased võtsid 12. juulil (oli väga kuum päev!) ette reisi Juhan Liivi ja Miina Härma maile. Alatskivi ligidal tutvuti Liivi majamuuseumiga ja Liivi sünnikoha Oja taluga, vaadati restaureerimisjärgus Alatskivi lossi, mis 1880. aastaks ehitati valmis viie aastaga (praegused tööd võtavad ilmselt rohkem aega). Peipsiäärsetes küldes elab 90 % venelasi ja muidugi on enamuses vana-

usulised. Ent, nagu meilgi, valitseb tööpuudus, mistõttu mehed käivad tööl Soomes, Rootsis ja Norras. Tagasiteel peatusime Kõrvekülas, kus on sündinud helilooja Miina Härma. On suur mälestuskivi ja koolimajas, kus ta sündis, avatakse lähiajal näitus tema elust ja loomingust. Oli tore, teadmisi andev ja rõõms reis!

ELVI MÄGI

Vasakult: lasteaia juhataja Anu Sarap, rahvastikuminister Paul-Eerik Rummo ja luuletaja Viuu Härm.

Rahvastikuminister Parksepa lasteaias

23. augustil võttis Parksepa lasteaia pere vastu kõrgeid külalisi: lasteaeda austasid oma visiidiga rahvastikuminister Paul-Eerik Rummo, tema abikaasa, luuletaja Viuu Härm, Võru linnapea Ivi Eenmaa ja vallavalitsuse esindajad Siiri Konksi ja Aigar Kalk. Toimus sõbralik jutuajamine, kus minister tutvustas ka oma kavatsusi eelkoolieelse kasvatuse valdkonnas. Külalisteraamatusse kirjutas minister:

„Saagu meid palju ja elagem kaua! Jõudu lasteaiaperele!“ Viuu Härm täiendas seda ridadega: „Oh kui väga tahaks mõneks päevaks kolme-nelja-aastaseks saada ja siia lasteaeda koha leida.“

Küll ma siis alles mängiksin!”

Kingituseks jäi ministrilt mudilastele suur kummihobune!

Ükskõik ka kuhu rännud viivad – sünnikohta toovad taas mind tiivad...

Manivald Kesamaa

Need luuleread olid kutsel, millega paluti osa võtma 12. augustil toimunud Kungla kodukandipäevast. Vana kultuuritempel, kus üritus toimus, tähistas sellega oma 70. sünnipäeva (avati 1936.a). Ja kodukandi rahvas tuli kokku nii, et pingid said rahvast täis (mitte nii, nagu alevikus, kus n-ö migrantidest elanikkonnale ei paku mingit huvi, mis toimub väljaspool korteri ust).

Korraldaja (Kungla Laulu- ja Mänguseltsi juhatus) rõõmustas külalisi kontserdi, vanaauto-de ja käsitöönäitusega, maitsva hernesupi, ajalooliste slaidide vaatamise ja tantsuõhtuga. Kava juhtis omaküla poiss Andres Määr, kõrgharidusega kultuuritöötaja, tänu kellele on üles kirjutatud ka Laulu- ja Mänguseltsi ajalugu. Kontserdil mängis oma puhkpilliorkester, esinesid Osula-Sõmerpalu tantsijad ja Põlva Noorte Meeste Koori ansambel.

Olid sõnavõttud ja tervitused nagu ikka. Kõige kõvema aplausi sai valla hariduse ja kultuuri peaspetsialist Siiri Konksi, kes

Väino Repp vallalt kingituseks saadud tšekiga.

Foto HELGI NOORMETS

andis üle vallapoolse kingituse – 10 000 kroonise tšeki köögi sisustuse täiendamiseks (selle andis Väino edasi peaperenaisele Merikesele). Kungla elab ja tegutseb. Kohtumiseni järgmisel kodukandipäeval!

Kunglas käisid SIIRI KONKSI ja HELGI NOORMETS

Ringide perepäev

29. augustil, mil oli selle kuu vist kõige kaunim ilm, sõitsid rahvamaja isetegevuslased suure bussi ja terve rea väikeste autodega Haanjamehe tallu, et möödunud hooajale joon alla tõmmata ja plaane pidada rahvamaja 50 aasta juubeli vääriliseks tähistamiseks. Olgu siinkohal märgitud, et juubelipidu toimub 4. novembril. Nõusoleku küllatulekuks on andnud Ivo Linna, sõbrad Lätimaalt Trapenest, Laheda vallast ja Saaremaalt Leisist.

Perepäev kulges aga omasoodu. Tutvuti taluga, mängiti palli, lauldi ja peeti ka fotojahti (õpe-

tas-juhendas Sixten Sild). Siis jõudis kohale ansambel Hoia ja Keela ning laulu, pillimängu ja tantsu jätkus pimedani. Väga maitsev õhtusöök kõigele krooniks! Oli üks igati vahva päev.

Ringijuhtide nõupidamisel otsustati: 27. oktoobril on juubelikontserdi peaproov ja 18. novembril esinetakse selle kavaga ka Antslas Kobelas. Ent kõigest täpsemalt saab lugeda järgmisest valla lehest (ilmub oktoobri lõpus).

HELGI NOORMETS, ka ringijuht

Heakord on osa rahvuskultuurist

Iga Eesti kodu vääriski kaunistamist. Ette rutates tuleb öelda, et see, tõeliselt eestlaslik elamiskultuur, on hakanud juurduma, seda küll rohkem perede hulgas, kes elavad eramus või talus, mitte kortermajas. Viimaste ümber lokkab ikka veel mentaliteet – mõisa köis, las lohiseb! Kõige kurvem on, et selliste majade lastest on kasvamas üles põlvkond, kelle arvates on loomulik, et nende tagant keegi koristab. Taas tuli heakorrakomisjonil tõdeda, et alevike hooldustöötajate päev algab reostajate poolt maha pillutatud prahi kokkukorjamisega. Lugupeetud alevike lastevanemad! Millal rääkisite viimati oma võsukestega teemal, kui näotu on reostada ümbrust, kus ise elad?

Ka Parksepa rahvamaja juhataja (koristaja kohta ei ole) peab noorrahvale korraldatavate ürituste eel ja järel ikka ja jälle koristama.

***

Ent rõõmustavat oli rohkem. Heakorrakomisjoni otsingud kandsid taas vilja, sest hoolimata seni üle saja kodu, kooli, lasteaia, asutuse jne tunnustamisest (üle kümne pere on käinud presidendi vastuvõtul) ei ole Võru vallas ilusad kodud otsa lõppenud. Nii ootame reedel, 15. septembril kell 14 vallamaja saali autasustamisele Ülle ja Hillar Sikku, Alla ja Rein Horni, Liidia Laari, Leili ja Egrit Viitkinit, Helgi ja Kalju Johansonit, Pilvi ja Jaanus Saarmat, Külli Kikast, Liia Raati ja Ulvi Parksepa. Eraldi tuleb juttu teha Navi seltsimajast, kus ümbruse kujundamiseks on õnnestunud saada päris suured summad. Nii et palume ka Navi Külaseltsi esimeest Tarmo Timmit autasustamisele koos nendega, kes ümbruse kaunistamisele on kõige enam kaasa aidanud. (Komisjonil ei õnnestunud neid tuvastada.) Eriauhind otsustati määrata Helin Villale omapärase looduskulptuuride valmistamise eest.

Järjepidavuse auhinnast

Juba mõnda aega oli komisjoni liikmete hulgas juttu sellest, et tunnustamist vajaksid kodud, mis on aastate vältel olnud eeskujulikus korras, olnud ekskursioonide huviobjektideks ja jõu ning nõuga kaasa löönud ka valla heakorra- ja kodukaunistamise alases tegevuses. Täna on nn järjepidavuse auhind valminud (messingist plaat valla embleemi ja tekstiga „Võru valla alati kaunis kodu“). Heakorrakomisjoni otsusega antakse igal aastal välja kaks sellist auhinda – üks Väimela-Parksepa, teine Kose-Puiga poolele. **2006. aastal saavad plaadi Helgi Moisto Koselt ja Malle ning Eino Peedel Väimelast.** Ka neid ootame 15. septembril vallamaja (kutsed saadetakse kõigile autasustatavatele).

***

Kuigi valla heakorraalane üldilme on tugevalt paranenud, on arenemisruumi veel küllaga. Eestkätt sooviksime suuremat huvi asja vastu korteriühistutelt. Igal aastal mõnisada krooni haljastusele ei tee kedagi vaeseks.

Navi seltsimaja sai sel suvel kalli ja kauni haljastuse.

Perekond Johansonit kodu Kosel. Ilus maja ja ilus haljastus!

Saarma pere suvila Kosel.

Villa pere põnevad looduskulptuurid. Autor Helin Vill.

Meegomäel ootab külalisi ja peolaudade tellimusi Hämsa körts. Avatud K-P kella 11-22-ni. Ruumi jagub ka suurtele seltskondadele.

Ka firmad võiksid oma ümbruse kriitilise pilguga üle vaadata. Heakord ei ole rikkuse ega vae-

suse, vaid suhtumise küsimus!

Võru Vallavalitsus
Valla heakorrakomisjon

Selle suve reisirid

Tallinnas presidendilossis

Suure huviliste arvu tõttu toimus 20. juulil ja 15. augustil kaks reisi pealinna Tallinna programmi presidendiloss, KUMU, metsakalmistu, botaanikaaed ja teletorn. Siinkohal selgitus neile, kes presidendilossi soovivad külastada. Lossi (ja roosiaeda) pääseb ainult avaldusega presidendi kantsleile, millele peab olema lisatud osavõtjate sünniaegadega nimekirja. Lossi sisenemisel on nõutav isikult tõendav dokument. Ekskursiooni juhendab giid ja see on tasuta, võimalus pildistada on ka.

Losse (need asuvad kõrvuti) on Kadriorus kaks. Esimese neist ehitas Peeter I suveresidentsiks abikaasa Katariina I-le ja üldse n-õ oma perele (praegu asub seal KUMU filiaal), teise lossi, mis on müüridega piiratud ja kus elab-töötab praegune president, on projekteerinud arhitekt Alar Kotli 1938.a (sama mees projekteeris ka laululava). Ehitamisel püüti võimalikult arvestada kahe lossi funktsionaalset ja arhitektuurset sobivust. Müüri sees asuv uks võimaldab külalistel liikuda suuremate vastuvõtude puhul presidendilossist Kadrioru lossi. Räägitakse, et selle ukse võti on ainult presidendil. Tavakodanike ja ka lossi töötajate sissepääs lossi toimub hoone tagaküljelt. Eesuks ava-

takse ainult presidendi sisse- ja liikumiseks.

Mõlema lossi ees on kaunid aiad. Kadrioru lossi aed on vaba sissepääsuga kõigile, ent presidendilossi roosiaeda (kus paraku selle talve külm võttis 1300 roosist ära pooled) pääseb ainult läbi lossi ja giidi saatel. Ka väljuda ei saa üksikult ja omatahtsi ei lossist ega roosiaiad. Presidendilossi roosiaed on tavakodanikele vaba sissepääsuga ainult 20. augustil, Eesti taasiseseisvumise päeval.

Lossi pargiosa kavatakse restaureerida. Aias seisavad presidentide Pätsi ja Meri pronkskulptuurid (viimane modelleeriti veel Meri eluajal), kõrval on ettevalmistatud alused järgmiste presidentide büstide paigaldamiseks. Muide – metsakalmistul on Lennart Meri kalm veel täiesti kujundamata. Perekond pidi ootama valitsuse seisukohta.

President Pätsi kalmu (tema säilmed maeti sinna 21. oktoobril 1990) ligidal puhkab meie endine maavanem Robert Lepikson koos oma abikaasaga. Jäid ellu viimata Roberti plaanid midagi ette võtta meie äritegevuseks muudetud tervishoiusüsteemiga.

Tekst ja fotod
HELGI NOORMETS

Presidendilossi eestvaade. Paremal 400 aasta vanune tamm.

Peetri poolt ehitatud Kadrioru loss.

Vannamuudu kultuurireis Otepäele

2005/2006. aasta hooaja lõpu tähistamiseks sõitis ansambel Otepäele, kus külastati kirikut, spordikeskust, Eesti lipu ja suusamuuseumi, Käärikut, Leigot (kontserti seal kahjuks ei olnud) ja kõige lõpuks Pühajärve Tervisekeskust, kus sai käia sauna(de)s, basseinis, mul-

livannis ja protseduuridel (kes soovis). Tähelepanuta ei jäänud ka Kanepi, kus on meie esimese skulptori Weizenbergi sünnikoht ja mälestuskivi ja kus kohalikus keskkoolis õppis omal ajal Hugo Treffner.

HELGI NOORMETS

Koduvalla ajalootähised

Need mälestusmärgid tähistavad sündmusi, inimesi ja asutusi (koole), mida võiks iga valla elanik teada. 2007. aastal täieneb see rida mälestustahvliga vanale Sammuka koolile. Aga kui kellelgi on veel teada mõni koht, kus peaks seisma mälestuskivi, võiks sellest vallamajja teada anda.

***

Jaan Rääpole (haridustege-lane, ajakirjanik, revolutsionäär ja meie „Kalevipoja“ ukraina keelde tõlkija) paigaldati mälestuskivi 24. juulil 1970. Võrumaa Muuseumi ja Ukraina saatkonna initsiatiivil vahetati 2001. aastal mälestuskivil asuvad tahvlid. Lisati Jaan Rääpo abikaasa Anfissa nimi, kes pärast Jaani surma viis lõpule „Kalevipoja“ tõlkimise.

Mälestuskivi asub Võru-Vastseliina maantee ääres Rāpo bussipeatuse lähedal.

***

10. mail 1855 asus hobu-vankritel Venemaale Saraatovi kubermangu teele 20 Väimela mõisa peret lootuses seal omale maad saada. 12. mail 1990 avati nende mälestuseks kivi, mille paigaldamise eesotsas olid Edvin Nugis ja Daniel Konts. Toetas ka praegune Idaestlaste Seltsi aseesimees Lembit Võime. Kivi juurde kogunevad igal aastal väljarändajate järeltulijad. Asub Kirumpääl vana Võru-Tartu tee ääres Vohandu jõe kaldal.

***

Kungla Laulu- ja Mänguselts avas 1990.a mälestuskivi seltsi ja orkestri asutajatele, rahvamaja ehitajatele ja siin asunud esimese Väimela valla külakooli toetajatele. Asub Kungla rahvamaja kõrval pargis.

***

Mälestuskivi pillimeister August Teppole (eluaastad 1875 – 1959) avati 1971. aastal. Kivi juurde kogunevad igal aastal löötspillimängijad, kes osalevad Võru rahvusvahelisel folkloorifestivalil ja kes kivi juures meistri auks ka mängivad. Asub Võru-Väimela tee ääres August Teppo kodutalu väravas.

***

1975. aastal põles ära Kolepi koolimaja. Endise õpetaja Õie Laanekivi suure organiseeriva töö tulemusena avati 18. augustil 2002 vanale koolile mälestuskivi, mille juurde igal aastal kogunevad endised õpilased ja õpetajad. Asub Kolepi külas en-

Mälestuskivi Jaan ja Anfissa Rääpole.

Kungla mälestuskivi.

Mälestuskivi väljarändajatele.

Mälestuskivi August Teppole.

dise kooli õuel.

***

Puiga kaunis loodus meelitas siia kahel aastal suvitama kirjanik Friedebert Tuglase, kelle auks avati Puiga küla rahva initsiatiivil mälestuskivi 27. mail 2000. Kivi vahetusse lähedusse paigaldati 1. oktoobril 2004 mälestustahvel Tuglase elu ja loomingut käsitlevate andmetega. Asuvad Puiga küla pargis Võru-Haanja tee ääres.

***

Mälestuskivi tegevuse lõpetanud Navi koolile (kus tegutsesid omal ajal veel paljud seltsid ja ühendused) avati 23. juunil 2003. Kivi paigaldamise initsiaator oli Navi Külaselts, kes praeguseks on suutnud omale ehitada ka seltsimaja (avati 2. märtsil 2006). Mälestuskivi asub Navi endise koolimaja ees (praegu on seal kauplus).

***

Omaaegset Võru EPT-d tuleb lugeda Parksepa aleviku rajajaks. Tööd andis asutus peaaegu tuhandele inimesele. Võru Vallavalitsuse ja EPT endistest osa-

kondadest moodustunud firma-de (Lapi MT, Kagu-Eesti Turvas, Kagumerk, Parcäl OÜ) toel avati mälestuskivi 13. augustil 2005. Asub Parksepa aleviku keskel.

***

Mälestustahvli tegevuse lõpetanud Jaani koolile paigaldas Võru Vallavalitsus (toetas Puiga Külaseltsi aktiiv) 10. septembril 2005. Tööd alustas kool 1835. aastal, suleti aastal 1970. Asub Meegomäe külas.

***

Leheküljelt puudub praegu veel üks mälestuskivi, mis asub Väimela staadionil. See on kohaliku spordirahva poolt püstitatud kahele liiga vara manalasse varisenud spordiõpetaja-treeneri mälestuseks. Need mehed olid Bernhard Tragel ja Mati Aavistu. Mõlemate osa omaaegse Väimela tehnikumi spordielus oli suur, kummalgi oma eriala(de)l. Mati Aavistu aegadel ei suutnud ujula kuidagi ära mahutada noori ujujaid, Bernhard Trageli käe all kasvasid edukad noored maadlejad. Kivi foto avaldame järgmises lehes.

Tekst HELGI NOORMETS
fotod SIIRI KONKSI

Mälestuskivi Navi koolile.

Mälestuskivi Võru EPT-le.

Mälestuskivi Kolepi koolile.

Mälestuskivi Friedebert Tuglasele.

Mälestustahvel Jaani koolile.

Aiapidaja! Sügis on tulekul

* Pärast kapsapea (eriti varase kapsa) lõikamist jäta juurikas mulda. Tee juurikale ristikuju-line lõige ja mõne nädala pärast on sinna kasvanud väikeste peade kobar, mida on hea toiduks tarvitada.

* Hiina kapsal lõika samuti pea 2,5 cm kõrguselt maapinnast. Uus kasv ilmub paari nädala pärast.

* Mõned köögiviljad (näit petersell) kasvavad kauem, kui taimed enne külmade tulekut katta. Avamaatomatid võiks katta kilega, siis valmivad viimased viljad kiiremini. Enne katmist laota maapinnale õlgi, võta ära toed ja lase taimed õlgedele pi-

kali.

* Veel võib külvata redist ja tilli.

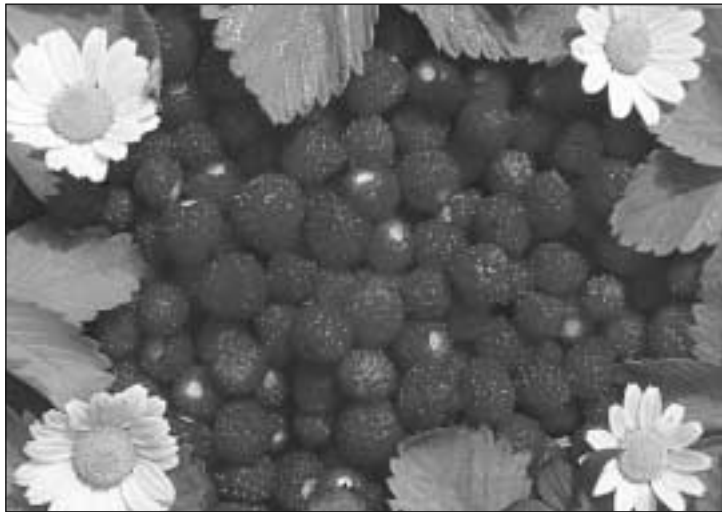
* On vaja maha panna sibulilillede sibulad. Pärast istutamist kasta nad korralikult läbi.

* Püsililli võiks paljundada ja ümber istutada. Parim aeg on maasikataimede istutamiseks.

* Väeta aeda kaaliumi- ja fosforirikka sügisväetisega ja ära unusta marjataimi.

* On õige aeg hakata okaspuid ja põõsaid ümber istutama. Võta nad üles koos mullapalliga.

* Ära unusta, et varsti võivad kohale jõuda esimesed öökülmad!

Ka maasikapeenar tuleb talveks ette valmistada.

Tomati kiituseks

Väidetakse, et klaas tomatimahla hommikul ja õhtul katab päevase vitamiinivajaduse. Juua soovitatatakse tühja kõhuga.

Austraalia teadlased kinnitavad, et tomat pikendab noorust. Ta on antioksidantide allikas (need aitavad vältida rakkude kahjustusi), on kaitseks kopsuvähi ja esnäärmevähi vastu, aitab võidelda ateroskleroosi ja südame arütmia puhul. Paljud arstid soovivad tomatimahla neeruhaigetele. See aitab lahustada ka sapikive ja stimuleerida sugunäärmete tegevust. Tomatiga saab edukalt arstida kõhulahisust, seedehäireid ja taastada kahjustatud maksa. USA meditsiinipraktikas on leitud, et miski ei tervenda maksa paremini kui tavaline tomatimahla. Aidata võib ta ka podagra- ja reumahaiged. Viimaste haiguste puhul soovi-

tatakse küll negatiivsete sümptomite tekkimisel kohe mahlast loobuda.

Naisi võiks huvitada, et kui teha regulaarselt iga päev 10-15 minutit tomativiiludega näomaske, vitamineerib see nahka, annab näole tõmmu, pavitunud jume ja silub kortse.

Mida tomat sisaldab?

100 grammis tomatis on keskmiselt vett 94 g, süsivesikuid 3,7 g, valke 0,8 g ja rasvu 0,2 g. Hapetest on mainimisväärsed sidrun- ja õunhape. Kuna tomati viljas leiduvad happed on koondunud peamiselt seemneid ümbritsevasse pulpi, siis – mida rohkem on tomatil seemneid, seda hapumalt ta maitseb.

Lühendatult ajakirjast Kodu ja Aed

Veel kord helesinise Vahemere äärde

Kevadiselt Horvaatia reisilt tulid sõitjad tagasi parimate muljete-ga. Ja juba siis hakkas idanema mõte rännata veel kord Vahemere rannikul. Praeguseks on mõtted realiseerunud konkreetseteks plaanideks, neid on isegi kaks, mille vahel hea reisija saab valida (järgmises lehes täpsed programmid). Reisijuht Lennardi pakkumine: **23. aprill – 2. mai 2007** – München, Šveits, Nice, Monaco, Kataloonia, Costa del Brava (seal neli päeva paigalolekut) ja siis lennukiga Barcelonast tagasi. Kestus 10 päeva, hind 6300–6650 krooni sõltuvalt sellest, kas soovitakse kahe- või kolmekohalist majutust.

Reisijuht Viire pakkumine: **1. – 12. mai 2007**, Ventpilsist laevaga Rostockki, edasi Nürnberg, Šveits, Lichtenstein, Milaano, Monaco, Nice (kaks päeva

Kuurortlinn Opatija Vahemere ääres.

kohapeal), Cannes, Lyon, Bern, Luzern ja laevaga tagasi. Kestus 12 päeva, hind 5600 + laevapiletid 2190 krooni (praegused piletihinnad). Laeval neli söögikorda.

Palume asjahuvilistel otsused vastu võtta 2007.a jaanuarikuu

alguseks, kui toimub traditsiooniline reisiklubi uusaastapidu.

Kaht nii pikka reisi muidugi ühel aastal ette võtta ei saa. Kuid kuna mõlemad on väga sisukad, siis – eks teine jääb ootama aastat 2008.

HELGI NOORMETS

Mälestused postiteest

Selle aasta sügisel viivad Eesti Maanteemuuseumi töötajad läbi postitee (endine Tartu-Võru tee) ajaloolise teeruumi uuringu. Uuringu eesmärgiks on kaardistada ja koguda informatsiooni postitee ja sinna juurde jäänud või tänaseni säilinud ajaloo- ja kultuuriväärtuslike objektide kohta.

Seoses sellega sooviksime leida kontakte inimestega, kel on rääkida postitee või selle vahetus läheduses asunud või tänaseni säilinud tähtsamate ehitiste ning teiste oluliste objektide ja seal kunagi tegutsenud värvikamate inimeste kohta mõni huvitav lugu või legend (ka nõukogude periood ja tänapäev). Eriti oodatud on

Erakogu

isiklikud mälestused. Samuti oleme väga huvitatud vanadest postitee fotodest (soovi korral fotod tagastatakse).

Kontakt: Eesti Maantee-

Üks luigelugu

Fotol on luigepere, kes kevadel valis oma elupaigaks Väimela järved. Järveäärsed elanikud, kes kaunitesse lindudesse sooja poolehoiuga suhtusid, asusid neid toitma ja nii haudus luigeema edukalt välja kuus pojakest (üks on praeguseks küll hukka saanud). Oli olnud põnev vaadata, kui luigeema munade ühtlaseks soojenemiseks neid vahepeal nokaga ringi keeras.

Kui emaluik suundus toiduotsinguile, valvas pesa isaluik. Varestes ilmudes kihutati nad kohe minema ja partide peale, kui ka need kippusid toidupaladest tulema matti võtma, sisistati väga kurjalt.

Praegu toidavad inimesed neid vähem, sest on hirm, et järsku ei lenda nad muidu talveks

Erakogu.

ära. Aga poegadest on kasvanud juba ilusad noored luiged.

Saime taas kokku Kolepil

Mäletan lapsepõlve augustikuust küpseva vilja ja uute kooliraamatute lõhna... Nüüd, aastakümneid hiljem, toob august mu meeltesse ikka veel kooliootusest tingitud ärevustunde, kuid ka ühe uue, Kolepi tunde, sest kokkuleppe kohaselt saame igal aastal seal augustikuu esimesel laupäeval kokku.

Saabumine kooliõuele oli rõõmus, kuid samas ka ootusärev – ei tea, kes on kohale tulnud ja kas jälle kõiki ära tunnen? Ja nagu karta oligi, astusin heast klassiõest, kelle ise kohale helistasin, mööda! Oo ajad ja aastad!

Üritus algas lipuheiskamisega. Au seda teha anti õpetaja Õie Laanekivile, Kolepi kooli taasäratajale, ja Ludvig Raudsepale, auväärse eas vilistlasele. „Säält

klassitarõst kõlab viil üts tsõõri-mängu viis...“ deklameeris koolivend Ludvig peast ilmselt koolis õpitud Artur Adsoni luuletust, justkui oleks see eile pähe õppida antud. Valla kultuurinõunik Siiri Konksi tundis heameelt, et Kolepi sellisel kujul olemas on. Kõneles ka Kolepi kooli endine õpetaja Juta Kama (Raudsepp), kes on siin lapsi õpetanud 60 aastat tagasi.

Kooliõuel imetlesime õpetaja Õie hoolitsusel õitsevaid lilli ja tema istutatud puid-põõsaid. Lausa ime, et tänavune põuane suvi ei olnudki erilist mõju lillileilule avaldanud. „Kui ilusasti õitsevad siin aga kevadel kooliaegsed nartsissid!“ tutvustas Õie veel üht imet. Jäi ju 1975. aastal pärast koolimaja põlemist siin elu seisma, kooliõu kasvas võs-

sa ja aastal 2002, seega 27 aastat hiljem, raiuti võsa maha. Kuidas on see küll võimalik, et võsas säilivad nii pikka aega lillesibulad? Aga kooliaegne kiviktaimla? Oh imet jälle! See haljendas veelgi enam, kui minu mäletamist mööda möödunud suvel. Mis vägi hoidis neid küll alles Kolepi endises kiviktaimlas? Arvan, et kui inimene midagi väga hinge-ga teeb, tuleb loodus talle appi. Kolepil see nii on, õpetaja Õie elutöö ja –mõte on ju see õu ja mälestuskivi. Meie, vilistlased, oleme igauks ise kandis ega suuda peale lilletaimede viimise suurt midagi korda saata. Hea, kui kohalegi jõuame ja tänamist ära ei unusta!

Juttu jätkus piknikulauas. Tulijad oli seekord 40 ringis, seega rohkem kui möödunud aastal.

Huvitavaid avastusi oli kõigil, peamiselt äratundmise vallast. Liigutav oli, kuivõrd palju mäletati kooliajast. „Kolepil oli ikka väga kõva kord küll, et lapsel peolkaimeise eest käitumishinne maha võeti,“ märkis tolleaegne õpetaja. Nüüdsel ajal juhtub selline asi ehk siis, kui õpilane terve õppeveerandi jooksul pidevalt koolikorrast kinni ei pea.

Minu jaoks on Kolepi väärtus head klassikaaslased, õpetajad, koorilaul ja muidugi kooliaed, mis on nüüdseks kolinud kooliõuele. Õie rääkis, et mitte keegi ei ole siin midagi lõhkunud, varastanud ega rikkunud. Vastupidi – on toodud lilli juurdegi. Ka võrad on tulnud ja siin istunud, sest on Kolepist jätunud või kuulnud ja tahavad oma silmaga kõike seda näha. Kui pal-

ju on aga Eestimaal koolimaju, mille ümber laiutab võsa! Neid tekib viimasel ajal juurdegi. Ent iga kool väärrib ometi äramärkimist ja väärtustamist. Siinkohal tahaks tänada Võru Vallavalitust, kelle toel on Kolepi koolile saadud väga ilus mälestuskivi. Mälestustahvlid on juba Jaani ja Navi koolil, plaanis on see paigaldada Sammuka koolile.

Nagu alati, tõin ka seekordselt Kolepi külastuselt kaasa tükikesse päikesepaistet, mis aitab uuele õppeaastale ja talvele vastu panna!

AASA LIIV,

Kolepi kooli vilistlane aastast 1965

Õpilaste sõidukulude kompenseerimise kord Võru vallas

1. Üldsätted

1.1 Käesolev kord sätestab Võru valla eelarve vahenditest õpilaste sõidusoodustuste võimaldamise ulatuse ja kompenseerimise korra.

1.2 Antud kord hõlmab munitsipaalvõrkude alg-, põhi- ja keskkoolide omandavaid päevase õppevormi õpilasi, kes on kantud Võru valla rahvastikuregistrisse.

1.3 Ühistranspordi sõidusoodustusi võimaldatakse õpilastele õppetöö perioodil tasuta sõidutõendi alusel või sõidupiletite alusel kompensatsiooni maksimisega.

1.4 Ühistranspordiga hõlmamata õpilaste vanematele, kelle laste koolitee lähimast õpilasiinist on pikem kui 3 km, hüvitatakse koolisõiduga seotud transpordikulud vastavalt vallavalitsuse ja lapsevanema vahel sõlmitud lepingule.

2. Õpilaste sõidukulude kompenseerimine

2.1 Kõikidele Võru valla koolipiirkonnas alg-, põhi- ja keskkoolide omandavatele õpilastele kompenseeritakse ühistranspordi sõidukulud.

2.2 Võru linna koolides õppivatele alg-, põhi- ja keskkoolide omandavatele õpilastele hüvitatakse sõidukulud.

2.3 Erivajadustega õpilaste

transpordikulud kompenseeritakse 100% ulatuses 4 edasi-tagasi sõitu kuus.

2.4 Väljaspool Võru maakonda õppivatele alg-, põhi- ja keskkoolide omandavatele õpilastele, kes oma vabal valikul on valinud teise õppeasutuse, kompenseeritakse piletite esitamisel neli korda kuus edasi-tagasi sõit kodukohta.

2.5 Täiskasvanute gümnaasiumis õppijate sõidukulud kompenseerib vallavalitsus ainult kuni täisealiseks saamiseni erandkorras.

2.6 Kutseõppeasutustes õppivate laste sõidukulud kompenseeritakse erandkorras.

2.7 Huvikooli õpilaste sõidu maksumust huvikooli ja tagasi kompenseeritakse enam kui neljalapseliste peredele sõidupiletite alusel.

2.8 Huvikooli õpilaste sõidu maksumus huvikooli ja tagasi kompenseeritakse erandkorras neile õpilastele, kes ei vaja kooli ja koju sõidu kompenseerimist.

3. Sõidusoodustuste taotlemine

3.1 Võru valla õpilaste vanemad esitavad augustikuu jooksul avalduse koolidesse tasuta sõidutõendi saamiseks. Kool esitab hiljemalt 31. augustiks koondtaotluse vallavalitsusse, millel on märgitud taotlejate nimed, klass,

elukoht, peatus.

3.2 Muudel juhtudel esitab lapsevanem tasuta sõidutõendi või soodustuse saamiseks avalduse vallavalitsusele õppeaastale eelneva nädala jooksul, millele on märgitud taotleja andmed, õppeasutuse nimi ja klass, ühistranspordi peatused ja sõidupäevad.

3.3 Taotlusele sõidupiletite kompenseerimiseks lisatakse sõidupiletid süstematiseeritult, kus on loetavad kuupäevad ja hind.

3.4 Taotlused vaatab vallavalitsus läbi oma istungil.

4. Sõidukulude kompenseerimine lastevanematele

4.1 Kui õpilane, kes ei saa kasutada ühistransporti, sõlmitakse lapsevanema või teda asendava isikuga leping koolisõidukulude kompenseerimiseks.

4.2 Taotluse lepingu sõlmimiseks esitab lapsevanem vallavalitsusele iga õppeaasta alguseks.

4.3 Sõidukulude kompenseerimine toimub üks kord kuus vastavalt sõlmitud lepingule.

5. Väljamaksed

5.1 Sõidusoodustuste väljamakseid tehakse ülekandega taotleja pangavarvele pärast taotluse kontrollimist.

Võru Vallavalitsus

Politsei soovitus seoses uue õppeaasta algusega

Eelnevate aastate praktika on näidanud, et lapsed ei ela kiiresti koolirütmis sisse.

Varu aega ja ole tähelepanelik!

Pole paha lapsevanemal koos lapsega veel kord meelde tuletada, et tark jalakäija ei tekita ohtu endale ega teistele, kui ta:

- varub aega ja ei torma
- õpib ära liiklusmärkide tähendused
- pimedal ajal kannab vähemalt ühte helkurit, mille riputab külje peale vähemalt põlve kõrgusele
- maal kõnnib alati maantee vasakul teepreenral
- ületab teed ainult selleks ettenähtud kohas
- enne sõidutee ületamist vaatab mitu korda vasakule ja paremale
- ei jookse üle sõidutee
- ei jää sõiduteele asjatult seisma
- bussi pealt maha tulekul läheb üle tee **alles siis, kui buss on ära sõitnud**
- ei mängi sõidu- ega kõnniteel

Jalgrattaga kooli

Jalgratturid tekitavad teistele liiklejatele palju tüli. Samuti põhjustavad nad sagedasti liiklusõnnetusi, mille ohvriks langevad enamasti ratturid ise.

Jalgrattaga võib laps tänaval sõita alates 10. eluaastast ja seda siis, kui ta on sooritanud jalgrattaeksami ja saanud vastava tunnistuse.

Soovitame jalgratturil kanda

ka kaitsekiivrit. **Mopeedijuhil ja rollerijuhil on kaitsekiivri kandmine KOHUSTUSLIK.**

Sageli ei hoolita jalgrattaga liigeldes kõige elementaarsematest liiklusreeglitest. Jalgrattaga sõidetakse kõnniteel ja tänaval ületamiseks ülekäigurajal ei viitsita jalgrattalt maha tulla. Siinjuures tasuks meelde jätta, et autojuht ei oska sellega arvestada, sest tema tähelepanu on suunatud jalakäijatele, kes liiguvad aeglaselt ja on varem märgatavad.

Jalgrattur on juht ja täidab juhile kohustuslikke liikluseeskirju. Liiklus Eesti teedel ja tänavatel on parempoolne.

Kuna jalgrattal puuduvad suunatud, tuleb teistele liiklejatele, eeskätt autojuhtidele, anda käega märku jalgrattaga tehtavast manöövrist.

Ülalmainitud reeglite rikkumise korral on seadusandja ette näinud karistused nii jalakäijale kui ka teistele liiklejatele. Näiteks võib karistada jalakäijat, jalgratturit või mopeedijuhit liiklusõnnetuse rikkumise eest kuni 600 kroonise rahatrahviga.

Kutsume üles nii lapsevanemaid kui teisi täiskasvanuid liikluses head eeskuju näitama ja liikluskultuuri tõstma.

Õpi konstaabliks!

Selleks et politsei saaks edukalt juhendada ja õpetada liikluseeskirju ning jälgida liikluseeskirjade täitmist, algab septemb-ri-oktoobris taas Sisekaitse-akadeemias vastuvõtt konstaabli eriala

õppida soovijatele. Kandidaatidel on võimalik oma dokumente Sisekaitseakadeemia vastuvõtukomisjonile esitada 11. septembrist kuni 9. oktoobrini 2006. Esmalt tuleb kodukohale lähimas politseiprefektuuris või Sisekaitseakadeemias täita politseiankeet ja lisada sellele soovituskirja. Tuleb täita ka Sisekaitseakadeemia ankeet-avaldus (vormi leiab <http://vastuvott.sisekaitse.ee/?id=928>, lingi *Testid, blanketid* alt) ning esitada see koos passi või isikutunnistuse, keskkooli tõendava tunnistuse, riigieksamitunnistuse, arstitõendi ja kahe pildiga (3x4) Sisekaitseakadeemia vastuvõtukomisjonile (Tallinn, Kase 61). Dokumente võib saata ka posti teel. Sel juhul tuleb esitada kinnitatud dokumendikoopiad ja viimaseks postitempli kuupäevaks on 6. oktoober. Testid ja katsed toimuvad 10. ja 11. oktoobril.

Kogu õpiaja vältel saavad politseikadetid **stipendiumi**, mis hea õppeedukuse korral on orienteeruvalt 2000 krooni kuus, pärast õpinguid on tagatud atraktiivne töökoht politseis.

Ohutut liiklemist ja turvalist kooliteed!

ELLEN KIILLO

Võru konstaablijaoskonna komisar
7868230, 53321033
ellen.kiilo@voru.pol.ee

Õpilasiinide sõidugraafikud

Liinil Võru-Viljandi teerist-Vagula-Navi-Parksepa-Raiste-Tagaküla-Navi-Parksepa muudatusi ei ole. Buss väljub tööpäevadel endiselt kell 14.50 Võru bussijaamast.

Õpilasiin

Parksepa-Navi-Vagula-Võru-Kirumpää-Navi-Tagaküla-Raiste-Parksepa

7.00 Parksepa	7.41 Kalevipoeg
7.03 Loosu	7.42 Soldani
7.13 Navi	7.43 Kadaja
7.15 Viljandi teerist	7.44 Lambaristi
7.20 Alaküla	7.46 Runda
7.22 Viljandi teerist	7.48 Kungla
7.30 Võru bussijaam	7.52 Raiste
7.32 Kirumpää	7.55 Tartu-Osula teerist
7.34 Treimäe	8.00 Parksepa
7.40 Tsopa	

Õpilasiin

Parksepa-Raiste-Tagaküla-Navi-Kirumpää-Parksepa

13.10 Parksepa keskkool	13.25 Navi
13.15 Raiste	13.30 Kirumpää
13.20 Tagaküla	13.35 Võru

Võru Vallavalitsus

Väimelas tuleb raske aasta

Selle suve alguses kehtestas Võru Vallavalikogu Väimela alevikus kaugküttepiirkonna. Piirkonda kuuluvad automaatselt kõik OÜ Vee-Eksperdiga lepingulistes suhetes olevad kaugkütetarbijad. Kaugküttepiirkonna moodustamine andis soojatootjale kindluse, et Võru vald toetab alevikus kaugkütte säilimist ja pani ettevõtte suurema vastutuse katlamaja arendamise suhtes.

Augustikuus lõppesid läbirääkimised OÜ Vee-Eksperdi ja Austria vahendusfirma Heindl vahel, et osta Väimelasse kasutatud hakkpuidupõletusseadmed. Teatavasti Euroopa Liit soosib oma maksupoliitika taastuvaid biokütuseid. Täna võib öelda, et kasutatud kompleksse biokütusel töötava katlamaja (kuulus metsatööstuskontsernile ENSO TIMBER) demonteerimistööd Austrias on lõppenud ja septembrikuu jooksul tarnitakse seadmed Väimelasse. Demonteeritud katlamaja on aastast 1988 ja soojusliku võimsusega 3 MWh - tootjaks

Rootsi firma OSBY-PARCA AB. Katel on 8 m pikk, 5,5 m kõrge ja 2,5 m lai. Loodan, et 2007. aasta sügiseks saame ta töökorras. Katel võimaldab 100% kütumist saepuru, puukoore, turba, hakke või nende kütuste seguga, kusjuures niiskusesisaldus võib küündida kuni 65%-ni.

Eesti riigis valitseva haldus- suutmatuse tõttu tõsis kodumaise odavalt toodetava põlevkivi violi hind kevadisel Eesti Energia müügioksjonil rekordkõrgusele (ületas 1000 kr/tonni eest maailmaturu hinda analoogsele masuudile). Sellega seoses kinnitati Väimela aleviku kaugküttepiirkonna soojahinnaks alates 1.11.2006 915 kr/MWh, millele lisandub 5% käibemaks.

Kui rekonstrueerimistööd lõpevad, oleme suutelised hinna langetama vähemalt Eesti keskmisele tasemele. Nii et palume elanikel mõistvat suhtumist ja püüame selle aasta vastu pidada.

TOOMAS SEPP,

OÜ Vee-Eksperdi juhatuse liige

Parksepa elanikele

2005. aasta sügisel moodustatud MTÜ Kodukotus Parksepa kutsub oma liikmeid ja ka liikmeks astuda soovijaid **12. septembril kell 18 Kanariku Keldrisse** üldkoosolekule.

Võidakse küsida, milleks see MTÜ? Vastus on lihtne: ilma äriregistrisse kantud ühingu ja ilma aleviku arengukavata ei ole võimalik mitte ühestki fondist tegevustoetuse raha saada.

2005. aasta sügisel ebaõnnestunult valitud juhatuse (täpsemalt juhatuse esimehe) tegevusetuse tõttu seiskusid arengukava tegemine ja ka muud planeeritud üritused. Seetõttu on vaja valida uus juhatuse ja leida etteotsa inimene, kel jätkuks aega ja tahtmist aleviku heaks

midagi ära teha. Head näited on olemas Navilt, Tagakülalt ja Puigalt, kus arengukavad on ammu valmis ja mitmete projektidega päris suuri rahasisid saadud.

Kavatus on moodustada juhatuse juurde nn alakomisjonid (heakord, sotsiaalsed probleemid, korrakaitse, ühisüritused jne), et aleviku inimene teaks, kelle poole pöörduda, kui näiteks vaevaga hoitud aiamaalapil on lõhutud ja rüüstatud. Või kui kusagil on lapsed kannatamas alkohoolikutest vanemate tõttu. Ja nii edasi. Hea Parksepa elanik! Tule ja mõtleme koos, kuidas saaks elu paremaks muuta!

MTÜ Kodukotus Parksepa praegune juhatuse

Valla keskkonnaspetsialist palub tungivalt mitte kasutada lõkkekohta komposti - või prügihunnikuna. Eriti õhku saastavad on plastikjätmed.

Õnnitleme!

Kui soojus täidab inimhinge,
seal tekib palju vähem pingeid,
siis püsid kaua elujõus,
on ergas iga päeva tõus!

Valve Heliste

	60	
Hans Heljula		6.09.
Ene Soon		10.09.
Alfina Horn		21.09.
Hellar Kikas		21.09.
Elvi Palm		26.09.
Külli Pumbo		30.09.
Elvi Määr		24.10.
Jaan Velthut		30.10.
	65	
Ilmar Maask		25.09.
Koit Sool		8.10.
Valmar Künnapää		9.10.
Valter Ots		26.10.
Leo Tsirel		28.10.
Ilme Helstein		30.10.
	70	
Heili Kall		12.10.
Taimi Parisalu		25.10.
Haino Palk		31.10.
	75	
Juho Lillemägi		18.09.
Roza Bakenova		22.09.
Asta Hirv		29.09.
Endel Meltsov		3.10.
Heino Kuusik		18.10.
	80	
Linda Teppo		25.09.
Leonid Rosin		29.09.
Teresa Tigasing		11.10.
Leida Meerits		24.10.
	90	
Johanna Saarepuu		16.09.
	91	
Alide Hannust		27.10.
	92	
Meta Raudsepp		15.09.
	93	
Milda Johanson		13.10.

ILME EELSAAR 80

Aeg pikendab aastate säravat keed,
mida uhkena kanda võid õlul.
Olgu rõõmu su päevis, mis ootamas ees,
igas sammus oma mõte ja võlu!

8. juulil tähtis oma 80 aasta juubelit kauaaegne

Kolepi segakoori laulja Ilme Eelsaar.

Palju, palju õnne!

Puiga rahvamaja, vallarahvas, valla ajaleht.

Uued vallaelanikud

Rahvale rõõmuks sa sirgu,
tubliks ja tugevaks saa!
Sulle me südames virgub
rõõm ja armastus ka!

LISETE LOIGU	13.06.2006	KADI-LIIS MÄEOTS	12.07.2006
HENDRIK LIIMETS	16.06.2006	KÄDI-LIIS MÄEOTS	12.07.2006
ANDI SAARETALU	19.06.2006	SANDRA MÄNNISTE	22.07.2006
CASPAR KIVIOJA	27.06.2006	ANNABEL TAABER	28.07.2006
CELINE SOOL	4.07.2006	ELIISA MARTA LUIK	29.07.2006
STEN MARCUS JAANIMETS	5.07.2006	KEVIN NOORTOOTS	10.08.2006
ALISA KIRILLOVA	10.07.2006	BRAIT RAUDVASSAR	16.08.2006

Meie hulgast on lahkunud

Õo tumedad varjud on nüüd meie vahel,
ei näe sinu silmi, ei kuule su häält.
See muljub mu meeli ja halvab mu tahet
ja valu mu südames vakka ei jää.

LEMBIT SÄNNA	23.07.1936 – 10.07.2006
AINO NIIDU	23.10.1922 – 17.07.2006
SALME KELMAN-NEEVE	13.04.1910 – 25.07.2006
ROLAND LUKKSEPP	12.08.1921 – 31.07.2006
HELLE SEIM	1.10.1963 – 4.08.2006
ANFISSA LUKS	14.11.1928 – 6.08.2006
VAIKE HÕIM	7.04.1940 – 7.08.2006
ROOMI LEES	31.10.1928 – 8.08.2006
ELFRIEDE ÕUN	2.05.1935 – 13.08.2006
EHA OJAOTS	21.10.1941 – 20.08.2006
KALJU LUKSEPP	2.04.1938 – 23.08.2006
ALVINE HUUL	19.04.1921 – 27.08.2006
KALLE VÕIKAR	14.05.1951 – 28.08.2006
EDGAR VAARNA	8.01.1925 – 3.09.2006

Elektrik Hannese lugu

Tookord juhtusin toas olema üks, kui sisenes umbes kolmekümneaastane mees, hoides käes elektripirni. Lausus, et siin pidi pirn läbi olema. Keeras selle siis laest rippuva juhtme otsast välja ja asendas uuega. Silmitses veel läbipõlenud pirni ja pistis selle taskusse. Proovilülitusel märkas, et uus pirn valgustab märksa paremini kui endine. Küsisin hiljem Arnoldilt, kes see mees oli, kes pirni vahetas, ja et minu arvates polnud vana ka veel läbi. „See oli Hannes, elektrik. Ta on üldse tore mees! Ei käinud kordagi passimas, kui me Matusaases neid elektriposte lõikasime ja aega parajaks tegime,” vastas Arnold. Ütlesin, et minu arvates tegime seda tööd ju korralikult. Mainisin talle veel, et mul jäi küsimata, kes selle esimese klassi poisid Pauli meie kampa sokutas. „See ei olnud tema. Ta vaid ütles, et võta poisid, kes on töömehed. Paul oli selline tugev ja ei kartnud oma kanepist tööülikonnaga ka tõrvaseks saada.” Oli huvitav kuulata Pauli jutte elust Siberis, kus ta oli töötanud põhiliselt metsatöödel juba poisikeseeast alates. Minu arvates ta isegi liiga julgelt rääkis seda Siberi elu ja nalga meile, võõrastele poistele.

***

Nädala pärast prõmmiti ühel varahommikul meie toa uksele ja lävel seisid alt ühisköögist ingerlastest neiu-köögitöölised Aino ja Irma. Hüüdsid, et graafiku järgi on kord lauda juurde piima

järele minekuks Helduril ja Väinol. Küsisin, miks nii vara, et ei ole veel elektritki tulnud. Tüdrukud väitsid, et ei ole vara, et täna hommikul millegipärast ei olegi voolu ja me ise ajame ka köögis läbi laternaga. Tõusin, riietusin ja äratasin ka Väino. Viimane torises, et ei näe kuhugi pimedaga minna. Röögatasin: „Peab ju! Süüa on vaja! Kass ja mees peavad ka pimedas nägema!” Mõtlesin: „On mind ikka selle kambamehega õnnistatud, temaga toome seda piima sealt lauda juurest pool tundi.”

Kobasime alla kööki. Võtsin 40-liitrise piimanõu õlale, Väino võttis selleks kohandatud konkudega toobripuu kätte. Laudapoolsest ukseavast paistis siiski mingil määral aovalgust ja meie jõudsime õnnelikult pead tagumata välja.

Generaatoriputka kohale jõudes ütlesin Väinole, et mine vaata, mis seal lahti ja millal vool tuleb. Tema tõmbas ukse lahti, kuid põrkas samas tagasi ja väitis, et sääl on ving sees ja sinna sisse ei ole võimalik minna. Küsisin: „Aga kui seal on ka mees sees?” „Ei ole võimalik seal kellelgi sees olla!” vastas tema. Heitsin piimanõu maha ja ruttasin putka juurde, tõmmates selle ukse pärani lahti. Oli tõesti ving sees! Sain teha paar sammu, kui tuli aevastushoog peale. Ninasse tekkis valu ja hakkas verd tilkuma. Astusin veel sammu ja tundsin, et põrandal lebab inimene.

Kobasin ja sain kirsasaapast kinni. Kuid see oli nii suur, et tuli jalglast ära. Hingamine läks raskeks, astusin üle läve välja ja puristasin natuke. Taskurätti muidugi ei leidnud. Siis võtsin ninast kinni ja söötsin uuesti putkasse. Nüüd sain mehel jalast kinni ja lohistasin ta üle lävepaku õue. Üle paku tirimisega võisin talle vist ka haiget teha, sest kuulsin nagu mingit korinat. Otsisin pulssi, kuid seda ei olnud tunda. Kiskusin mehel kampsunikaeluse lahti, hakkasin kaela masseerima ja ütlesin Väinole, et kutsugu kiiresti Helmi Lätt siia! Vahepeal oli ilmunud sinna ka kaks naist, kes oskasid ainult hädaldada. Siis tuli üks pikk mees, kes pani jooksuga Helmi Läti järele. Varsti tuligi Lätt, süstal käes, ja ütles, et süstitab Hannesele kõigepealt kofeiini. Hakkas ka südamemassaazi tegema ja küsis minult: „Ma ei saa aru, kust tal see veri väljas on?” Ütlesin, et see ei olegi Hannese veri, vaid on minu ninast. Olin vist tema ka verega väga ära määrinud. Lätt küsis veel, kuidas minul on, kas pea valutab ja kas majasse jõuan minna? Vastasin, et jõuan küll, et nii hull see asi ei ole. „Minge, peske ennast verest puhtaks ja siis voodisse,” käskis Lätt. „Aken lahti! Täna tundi ei lähe! Kui Hannese haiglas ole olen ära saatnud, tulen vaatama.”

HELDUR PRESS
(Järgneb)

Toimetaja: HELGI NOORMETS
Fotod: erakogud, MAIDU JAASON, HELGI NOORMETS,
SIIRI KONKSI, RIINA LAANELEPP, KAIDO JAKOBI
Trükk: AS Võru Täht. Tiraaž 750.